

Newsletter

Československého dokumentačního střediska

květen 2026

S blížící se polovinou roku se ohlížíme za uplynulým květnem, který se částečně nesl ve znamení návratu historických témat do veřejného prostoru – od připomínky konce druhé světové války, přes odcizení lebký sv. Zdislavy a napjatou atmosféru kolem setkání sdružení sudetských Němců v Brně po diskusi o způsobech jak komunikovat obraz a odkaz Václava Havla v jeho knihovně.

Aktivity ČSDS v květnu

V pátek 22. května jsme si připomněli pět let od chvíle, kdy nás opustila **Jiřina Šiklová** – socioložka, disidentka, zakladatelka oboru gender studies v České republice a členka správní rady ČSDS. U této příležitosti Česká televize odvysílala dokument *Ženská otázka Jiřiny Šiklové* režisérky Jolany Matějkové. S feministickým zaměřením souvisí také *sbírka Knihovny Jiřiny*

Šiklové na zachování jejího provoz navzdory omezenému financování. A u příležitosti nedožitých narozenin Šiklové – 17. června – bude slavnostně v Praze otevřeno **Jiřineum**, které bude v podobě knihovny pečovat o odkaz Šiklové a pořádát veřejné přednášky. Za projektem stojí spolek Formace a *Studio Citadela*. ČSDS a Archiv Národního muzea doplní sbírku Jiřinea o knižní pozůstalost Jiřiny Šiklové.

Více se o životě a názorech Jiřiny Šiklové můžete dočíst v textech uložených [na našem webu](#). Také si u nás můžete zakoupit česko-anglický sborník *Kočka, která nikdy nespí* (2015), který obsahuje vzpomínky přátel a kolegů Jiřiny Šiklové, část jejích dopisů z vězení a eseje o disidentském životě.

V souvislosti s diskusí a kontroverzemi kolem festivalu *Meeting Brno*, který v rámci svého 11. ročníku inicioval sjezd Sudetoněmeckého krajanského sdružení v Brně, jsme připomněli, jak téma poválečného vyhnání Němců z Československa rezonovalo v disentu a exilu před rokem 1989. **Diskusi o k Čechům kritických tezích slovenského historika a signatáře Charty 77 Jána Mlynárika** (s pseudonymem Danubius) shrnuli historici Kristina Andělová a Jiří Suk z Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, kteří před několika lety připravili [digitální sbírku](#) esejů a příspěvků z exilových časopisů:

„Diskuze o odsunu sudetských Němců byla obsáhlá a poukázala na výrazné rozštěpení v přístupu k hodnocení klíčového momentu české historie. Jistě ji můžeme chápat i jako součást politické debaty o povaze česko-německého soužití a částečně se v ní projevuje i

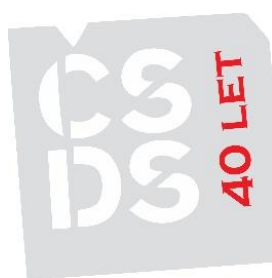
tradiční spor o pojetí národa a smysl českých dějin. Její význam spočíval především v tom, že se do historiografické debaty (prozatím pouze „neoficiální“) po dlouhé době vrátil německý (a potažmo židovský) prvek jako součást českých dějin, tj. téma, které po únoru 1948 téměř úplně vymizelo. Spolu s odsunem/vyhnáním se tak otevřela i historická diskuze o povaze důležitosti německého dědictví v českých zemích. Po roce 1989 se staly česko-německé vztahy včetně odsunu sudetských Němců jedním z klíčových témat veřejné diskuze i historiografického výzkumu. Během prvních několika let po pádu komunismu bylo publikováno velké množství knih a odborných článků, které tematizovaly „německou otázku“ v českých dějinách. Byly to právě většinou aktéři disidentských debat, kteří iniciovali diskuzi, tentokrát již svobodnou a veřejnou.“

Vhled do tehdejší diskuse může posloužit jako paralela k dnešku nebo jako inspirace jak se s emočně náročným a morálně rozporným tématem vyrovnávat formou diskuse.

S předchozím tématem souvisí i část vydané korespondence mezi Václavem Havlem a Vilémem Prečanem z osmdesátých let, která dokresluje **příběh zveřejnění Mlynárikových tezí** a kterou jsme zpřístupnili [na našem webu](#). Dále na webu nově najdete výběr článků ze zahraničně-exilového časopisu [Index on Censorship](#) – zahrnuje texty, které se v letech 1972–1974 věnovaly svobodě projevu, psané kultuře a životům spisovatelů v zemích východního bloku a Sovětského svazu. Zveřejnili jsme také [obřadní program pohřbu Karla Schwarzenberga](#) z 9. prosince 2023 s [doprovodnými modlitbami](#).

V rámci popularizace témat ČSDS upozorňujeme každou neděli [na našem facebookovém účtu](#) na zajímavé konference, veřejné debaty a kulturní akce, které se v následujícím týdnu konají především v Praze a týkají se výzkumu nebo popularizace soudobých dějin.

Výročí ČSDS

Jak Vás od začátku roku průběžně informujeme, letos si připomínáme **čtyřicet let od založení exilového Československého dokumentačního střediska nezávislé literatury**, předchůdce dnešního střediska. U této příležitosti zpracováváme rozsáhlou sbírku o aktivitách, akcích a institucionálním vývoji ČSDS a některé výsledky budeme zveřejňovat na našem webu. K tomuto účelu jsme založili [tematickou sbírku Historie Československého dokumentačního střediska 1986-2026](#), ve které již nyní najdete tematický rozcestník k orientaci v jednotlivých oblastech – minulé i současné – činnosti ČSDS.

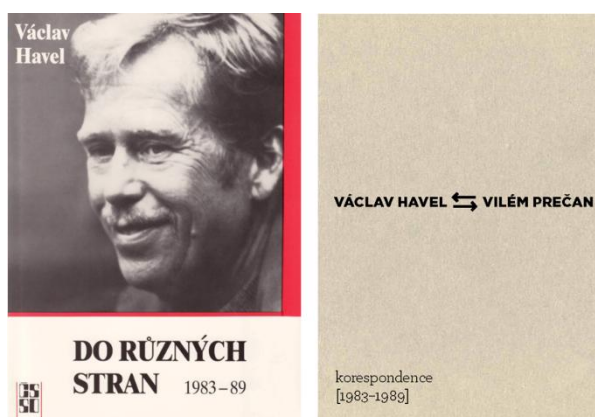
Rádi bychom vyzvali ty z Vás, kteří se střediskem v jeho čtyřicetileté historii spolupracovali, abyste se s námi **podělili o své vzpomínky, dobové dokumenty nebo korespondenci**, která s ČSDS před i po roce 1989 souvisí. Neváhejte se ozvat na e-mailovou adresu: csds@csds.cz.

Nabídka knih

Aktualizovali jsme nabídku knih, které ČSDS vydalo nebo se na jejich vydání podílelo. Najdete je [na našem webu](#) za zvýhodněnou cenu!

Zároveň jsme sestavili **tematické balíčky publikací**, které představují společný historický fenomén, událost nebo osobnost:

- dynamické společenské dění v Československu během roku 1989,
- prvních dvacet let aktivity Československého dokumentačního střediska, od založení v exilu po přesun do Prahy,
- dokumenty a eseje československého disentu se zaměřením na Chartu 77,
- Václava Havla v osmdesátých letech – jeho život, esejistiku a vztah s exilem
- a Milana Šimečku v období jeho uvěznění.

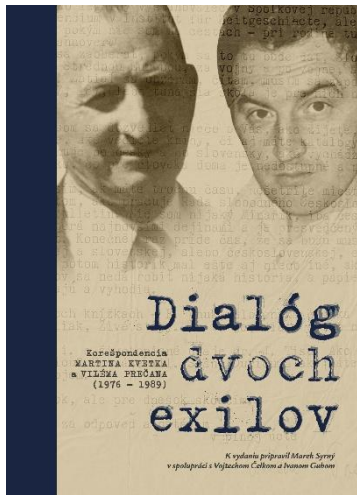
Prosba o finanční dar

ČSDS je nezisková „obecně prospěšná společnost“, jejíž příjmy v posledních letech závisely na finanční podpoře větších či menších dárců. Díky spolupráci s Národním muzeem máme zajištěné skladovací prostory pro archivní sbírky, knihovnu a zázemí pro práci. Z darů hradíme především mzdy našeho malého týmu a provozní výdaje související s péčí o sbírky ČSDS, s jejich zpracováním a zpřístupněním k bádání. S výjimkou publikací poskytujeme konzultace a veškerý obsah z naší práce na webových stránkách zdarma nejen pro odborníky a studenty, ale i pro širokou veřejnost.

Proto si Vás dovoluujeme požádat, abyste dle svých možností zvážili koupi některé naší publikace nebo zaslání jakékoli částky na podporu naší činnosti. Částku můžete zaslat na účet 27-3147470297/0100. Do poznámky pro adresáta uveďte „Dar ČSDS“ a Vaši e-mailovou adresu, na kterou pošleme potvrzení o daru.

Předem děkujeme všem za projevenou podporu!

Doporučení

Ústav paměti národa před několika dny vydal publikaci [*Dialog dvou exilov. Korešpondencia Martina Kvetka a Viléma Prečana \(1976–1989\)*](#), na jehož editaci se vedle Marka Šyrného a Ivana Guby podílel také člen správní rady ČSDS Vojtech Čelko. Název neodkazuje pouze na komunikaci dvou osobností československého exilu pocházejících z různých „vln“ emigrace (Kvetko coby politik Demokratické strany odešel po únoru 1948, zatímco Prečan až při etablování normalizace). Oba muži reprezentovali různé myšlenkové světy, přístupy k domácí opozici, a blízkost i napětí česko-slovenského soužití. Zároveň je spojoval zájem o dějiny slovenského odboje a péče o zahraniční vydávání slovenských disidentů.

Na Českém rozhlasu Vltava se můžete zaposlouchat do reflexe politické reality i osobního života v normalizačním Československu – do autobiografií spisovatelky a astroložky Beatrice Landovské [*Když máma spala*](#) a spisovatele a publicisty Petra Placáka [*Fízl*](#).

Zpětně můžete vyslechnout také referáty v rámci [konference o protirežimním humoru](#) Ústavu paměti národa nebo [přednášku](#) zahraničního experta na vztahy československých a západních spisovatelů, kterou hostil Ústav pro českou literaturu AV ČR.

Na podobné události vědeckých, paměťových a kulturních institucí průběžně upozorňujeme [na našem účtu na Facebooku](#).

Přejeme Vám příjemný vstup do léta!

Za Československé dokumentační středisko, o. p. s.,

Mgr. Václav Skořepa, výkonný ředitel